

Fråga bl.a. om handläggningen av en ansökan om bistånd när socialnämnden nyligen hade prövat frågan

AA framförde i en anmälan till JO klagomål mot stadsdelsförvaltningen Tynnered i Göteborgs kommun angående handläggningen av hans ansökan om bistånd till säng, körlektioner samt kostnader för behandling hos naprapat. Han gjorde gällande att han vid tiden för anmälan till JO ännu inte fått något beslut i biståndsärendet, trots att det gått sex veckor sedan han lämnade in ansökan.

Inledningsvis inhämtades upplysningar per telefon från enhetschefen BB. Därefter remitterades anmälan till Stadsdelsnämnden Tynnered i Göteborgs kommun för utredning och yttrande. Nämndens sociala utskott överlämnade som sitt remissvar ett yttrande upprättat av verksamhetschefen CC. I remissvaret anfördes i huvudsak följande.

AA ansökte 2000-03-29 om ekonomiskt bistånd till säng, körkort samt kostnader för behandling hos naprapat.

Vad gäller ekonomiskt bistånd till inköp av ny säng, ansökte AA redan 2000-02-10 om medel till detta ändamål. Ansökan avslogs med motiveringen att kompletterande hemutrustning beviljats med 6 500 kronor hösten 1999. AA:s behov av säng ansågs tillgodosett eftersom en säng fanns i hans befintliga boende och det hade inte framkommit några synnerliga skäl till varför socialtjänsten skulle bevilja medel till en ny sängbotten. Beslutet delgavs AA 2000-02-11. Eftersom inget förnyat beslutsunderlag inkommit till förvaltningen tillsammans med ansökan 2000-03-29, meddelades AA per telefon 2000-04-07 att beslutet från 2000-02-11 kvarstår så länge intyg, som styrker hans behov av en ny säng, ej kan uppvisas från hans behandlande läkare. Läkarutlåtande från dr DD, Lillhagens sjukhus, inkom till förvaltningen 2000-06-05. AA:s ansökan om ny säng utreds för närvarande. Enligt AA skulle läkarutlåtandet ha faxats till förvaltningen redan 2000-03-29 men det har aldrig kommit socialtjänsten tillhanda.

Angående framställan om medel till körlektioner och körkort ansökte AA redan 2000-01-07 om ekonomiskt bistånd till dessa kostnader eftersom han erbjudits arbetsträning och eventuellt arbete på Skogaberg om han hade körkort. Som ett led i hans rehabilitering ställde sig socialtjänsten positiv till att bevilja AA dessa kostnader och han uppmanades ta kontakt med en trafikskola för att få ett kostnadsförslag. AA avbröt emellertid arbetsträningen eftersom han inte fick någon ekonomisk ersättning från Skogaberg. Socialtjänsten meddelade AA per telefon 2000-01-14 att hans ansökan om körkort är direkt avhängigt hans arbetsträning och löfte om arbete på Skogaberg. Då AA ej återupptog sin arbetsträning meddelades han 2000-02-11 avslag på ansökan om körlektioner och körkort.

Vid tidpunkten för den förnyade ansökan 2000-03-29 hade AA:s situation ej förändrats och arbetsträning på Skogaberg var ej aktuell. AA informerades per telefon 2000-04-07 om att ekonomiskt bistånd till körkort kan utgå först när det kan ses som ett led i hans rehabilitering och att beslutet från 2000-02-11 om avslag kvarstår. För att socialtjänsten skall ompröva sitt beslut måste AA medverka till en förändring av sin situation.

AA ansökte 2000-03-29 även om ekonomiskt bistånd till kostnader för naprapatbehandling. Vid telefonsamtal med AA 2000-04-07 meddelades han muntligen att han kan uppsöka sin naprapatläkare och påbörja behandlingen. Mot uppvisande av kvitto kommer han sedan att erhålla ersättning motsvarande vad socialtjänsten beviljar för läkarbesök hos läkare anslutna till försäkringskassan. AA förmodade att kostnaderna därmed skulle täckas och skulle påbörja sin behandling.

I sin skrivelse, daterad 2000-05-08, till JO, framför AA att han efter sex veckor ej fått beslut på sin ansökan om ekonomiskt bistånd. Med hänvisning till ovanstående, bestrider förvaltningen detta påstående. Ett intyg från AA:s läkare skulle ha faxats till förvaltningen 2000-03-29 men detta har ej kommit socialtjänsten tillhanda. Läkarnotitandet, som styrker AA:s behov av ny säng och körkort, inkom till förvaltningen först 2000-06-05 och med detta nya underlag för handen utreds nu AA:s ansökan om bistånd.

Kompletterande upplysningar inhämtades per telefon från enhetschefen BB. Journalanteckningar och beslut m.m. i biståndsärendet under tiden februari 2000 t.o.m. april 2000 infordrades från stadsdelsförvaltningen.

I ett beslut den 26 februari 2002 anförde JO André följande.

AA ansökte den 7 januari 2000 om bistånd till kostnaden för att ta körkort. En tid därefter, den 10 februari, ansökte han även om bistånd för att kunna anskaffa en ny sängbotten.

Handläggaren av ansökningarna synes inledningsvis ha ställt sig positiv till framställningen om bistånd till kostnaden för körkort. Bakgrunden var att AA hade erbjudits s.k. arbetsträning och att han eventuellt även skulle få ett arbete om han hade körkort. Under den tid som AA:s ansökan utreddes avbröt han emellertid arbetsträningen. Eftersom nämndens benägenhet att bistå till kostnaden var knuten till AA:s rehabilitering avslogs ansökan såvitt gällde kostnaden för körkort i ett beslut den 11 februari 2000. Hans ansökan om bistånd till en sängbotten avslogs samma dag med motiveringen att han redan beviljats medel till hemutrustning.

AA ansökte på nytt den 29 mars 2000 om bistånd till körkortskostnaden och medel för att köpa en ny sängbotten. Enligt remissvaret upplystes AA den 7 april 2000 per telefon om att det tidigare beslutet den 11 februari 2000 om avslag på ansökan kvarstod.

I 27 § förvaltningslagen (1986:223) regleras förutsättningarna för att en myndighet skall vara skyldig att ompröva ett tidigare fattat beslut. Myndigheterna har dessutom en självrättelsebefogenhet i vidsträckt mening som tillkommit genom praxis och som utgör ett komplement till bestämmelsen i förvaltningslagen. När en part som har fått avslag på en ansökan återkommer med en begäran om att myndigheten åter skall pröva saken, är myndigheten skyldig att ta ställning till ansökan genom ett nytt beslut. Detta gäller oavsett om myndigheten anser att det tidigare beslutet bör ändras eller inte (se Hellners/Malmqvist, Nya

förvaltningslagen med kommentarer, femte upplagan s. 299). Beslutet skall utformas så att det klart framgår vad det avser och huruvida den enskildes framställning har avslagits eller inte. När det gäller utformningen av omprövningsbeslut kan jämföras med vad som gäller för utformningen av beslut angående bistånd i allmänhet (se t.ex. JO:s ämbetsberättelse 1996/97 s. 253). Beslutet skall självfallet dokumenteras i akten. Detta framgår av 11 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL (51 § SoL i den äldre socialtjänstlagen).

Av remissvaret framgår att handläggaren gjorde bedömningen att AA:s nya framställning om bistånd till körkortskostnaden inte skulle bifallas. Enligt vad nämnden anfört underrättades AA härom per telefon den 7 april 2000. Vid min granskning av akten saknas dock dokumentation om detta. I enlighet med det nyss sagda skulle handläggarens ställningstagande ha kommit till uttryck i ett klart och tydligt beslut som skulle ha dokumenterats i akten.

Jag kan ha viss förståelse för att en handläggare kan bli tveksam till hur en ansökan om bistånd skall handläggas när saken nyligen har prövats. Att en enskild kommer in med en ny ansökan kort tid efter att nämnden har behandlat samma sak är inte en helt ovanlig situation. Nämnden synes inte inför sitt yttrande hit närmare ha reflekterat över den formlösa hanteringen av AA:s förnyade ansökan om bistånd till körkortskostnaden. Jag förutsätter dock att nämnden uppmärksammar handläggarna vid förvaltningen på hur en ansökan skall handläggas i en situation som den jag nu behandlat.

När det gäller den förnyade ansökan den 29 mars 2000 om bistånd till en sängbotten har nämnden haft att handlägga framställningen på samma sätt som när det gällde AA:s begäran om bistånd till körkortskostnaden. Nämnden har i sitt yttrande anfört att AA den 7 april 2000 per telefon upplystes om att beslutet inte kunde omprövas om inte AA kom in med ett läkarintyg som visade att han hade behov av en ny sängbotten. Huruvida beskedet innefattade ett avslag på ansökan eller inte framgår inte klart av utredningen här. En välvillig tolkning av handläggningen skulle kunna ge vid handen att beskedet inte innefattade ett avslag på framställningen utan att AA anmodades att komma in med en komplettering av sin ansökan. Handläggaren borde naturligtvis tydligt ha dokumenterat vad som avhandlades vid samtalet med AA.

Enligt remissvaret dröjde det ungefär två månader från det att handläggaren gett AA besked om att han måste uppvisa ett läkarintyg fram till dess att intyget kom in till förvaltningen. Om intyget inte hade kommit in, har nämnden haft att fatta beslut på föreliggande utredning. Mot bakgrund av vad som anförts i remissvaret ligger det nära till hands att anta att ansökan då hade avslagits. Att ärendet hållits öppet kan därför möjligen ha varit till fördel för AA. Om ett ärende hålls öppet under lång tid i avvaktan på en komplettering, finns det emellertid alltid risk för att ärendet blir bortglömt hos förvaltningen. Som regel bör därför uppställas en tidsfrist inom vilken kompletterande handlingar skall ha inkommit till förvaltningen. Eftersom någon sådan frist inte synes ha bestämts i detta fall, kan det i och för sig diskuteras om inte handläggaren borde ha efterfrågat intyget när

det inte kom in. Sannolikt hade detta kunnat bidra till att handläggningstiden förkortats.

I samband med framställningarna om bistånd till kostnader för sängbotten och körkort begärde AA även bistånd till kostnaden avseende behandling av naprapat. Enligt remissvaret meddelades AA den 7 april 2000 per telefon att han kunde uppsöka sin naprapat och påbörja behandlingen och att han sedan mot uppvisande av kvitto skulle komma att få ersättning motsvarande vad nämnden beviljade för läkarbesök hos läkare anslutna till försäkringskassan. Enhetschefen BB har upplyst att det muntliga beskedet var ett förhandsbesked om nämndens kommande ställningstagande. Om AA hade kommit in med ett kvitto på de kostnader han haft för naprapatbehandlingen hade kvittot setts som en faktisk ansökan. Han hade då fått ett beslut som delvis innebar avslag i den del kostnaden översteg ”norm”.

Vid förvaltningen uppstår givetvis situationer då en enskild i stället för ett formellt beslut får ett besked under hand. Sådana upplysningar kan t.ex. avse efter vilka normer nämnden fattar beslut om bistånd för olika typer av kostnader. Om det inte står helt klart att den enskilde önskar endast upplysning om sin rätt till bistånd skall hans begäran uppfattas som en framställan om bistånd och således avgöras i ett beslut (se bl.a. JO:s ämbetsberättelse 1987/88 s. 151). I förevarande fall står det klart att AA ansökte om bistånd till kostnaden för behandling hos en naprapat. Det har därför ankommit på nämnden att fatta ett beslut med anledning av hans framställan. I och för sig har det självfallet inte förelegat något hinder mot att handläggaren bett AA att komplettera sin ansökan med uppgift om kostnaden för behandlingen. Såvitt framgår av utredningen synes dock handläggaren ha ansett att något ärende inte uppkommit hos nämnden innan AA lämnat in ett kvitto avseende behandlingen. Som framgår av det tidigare anförda har det synsättet inte varit riktigt. Genom AA:s begäran om bistånd har ett ärende inletts som har bort föranleda ett formellt beslut oavsett om han företett kvitto eller ej, låt vara att beslutets materiella innehåll givetvis kan ha varit beroende av om ansökan kompletterats i detta hänseende. Jag kan i denna del även konstatera att det i akten saknas dokumentation av vad som förevarit vid samtalet mellan handläggaren och AA rörande framställningen om bistånd till kostnaden för behandling av naprapat.

Sammanfattningsvis måste jag konstatera att det har brustit i handläggningen av AA:s biståndsansökningar såvitt här är i fråga och att det finns påtagliga brister i dokumentationen i biståndsärendet. Enligt vad som framkommit vid min granskning finns det skäl för nämnden att se över förvaltningens rutiner i dessa hänseenden.